

"Државата треба да функционира врз владеењето на право, и второ, да обезбеди заштита на загарантираните слободи и права на граѓаните. Доколку тоа не се сфати нема правна држава".

"Романската експертка Моника Маковеј сака да отвори нов простор за масовна примена на специјалните истражни мерки, без надлежност и контрола на судот, а оттаму е и опасноста за правата и слободите на човекот. Има ли пострашно од тоа да ви влезат дома и да ве слушаат со кого разговарате, или што правите со жената и со децата? Значи, зборувам за повредата на приватноста на човекот", оценува професор Љупчо Арнаудовски.

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

ПРОФЕСОР ЉУПЧО АРНАУДОВСКИ

Реформата во македонското правосудство се фокусира на изработката на новиот Кривичен законик, како и на новиот закон за кривична постапка. Со нив треба да се регулира речиси целата казнено-правна материја. Во тој контекст, последниве неколку месеци се водеше јавна дискусија или дебата за концептот кој го предлагаат советничката на Владата на РМ, ексроманската министерка за правда, Моника Маковеј, и домашните експерти.

Притоа, дел од правните експерти, кои работат на нацрт-верзиите на законите, остро се спротивставија против концептот кој го нуди Маковеј. Дали тоа ќе се одрази врз нивниот професионален ангажман, нешто што претходно им се случи на експертите по уставно право, кои го почувствуваа "политичкиот гнев" на поранешниот премиер и колега Владо Бучковски, кој им го откажа учеството во проектот, не знаеме, но секако ќе биде предмет на разгледување во некоја друга пригода. Инаку, судирот "никна" поради зголемувањето на обемот на т.н. специјални истражни мерки, со кои директно се навлегува во приватноста на граѓаните, а тоа да се одвива без соодветна правна и системска контрола. Што за оваа прашање мисли професорот Љупчо Арнаудовски, кој коментира и за одделни слабости на казненото право на Република Македонија.

"Кога го следите процесот на казнено-правните реформи во Република Македонија ќе дојдете до заклучок дека ние немаме јасен концепт за тоа што

сакаме да оствариме со казненото законодавство. Во секоја држава казненото законодавство е оној дел од правниот систем, кој ги обезбедува слободите и правата на граѓаните, а потоа и функционирањето на државата која треба да се потпира врз владеењето на правото", истакнува пензионираниот професор по криминологија и пенеологија од Правниот факултет "Јустинијан Први" во Скопје, Љупчо Арнаудовски.

"Доколку ги земете предвид измените кои последниве неколку години се прават во казненото право ќе забележите дека ние четири години постојано го менуваме казненото законодавство. Но, казненото законодавство спаѓа во оние делови од правниот систем, кој ако се менува во државата внесува страшно голема несигурност. Со други зборови, тоа што ние не можеме успешно да ја водиме борбата против новите облици на криминалитет, меѓу другото, е продукт на многу честите измени во нашето кривично законодавство. И, сега она што ќе го направиме, ќе видиме што од тоа ќе биде. Што е проблемот? Поради промените во политичкиот, правниот и во еко-

номскиот систем, ние казненото законодавство моравме да го промениме. Кога е во прашање казненото законодавство постои уште еден фактор кој, така да речам, контрадикторно влијае, а тоа е инсистирањето на ЕУ за синхронизација на нашето законодавство. Во тој случај, кога се менува казненото законодавство, научниците и експертите, кои работат на казненото законодавство, треба да направат две методолошки постапки, првата е да го испитат старото, своето законодавство, како функционира - дали со негова примена се остваруваат ефектите, кои треба казненото законодавство да ги носи врз себе. Ние тоа не го правевме, ниту го правиме. Второ, тогаш кога се вршат измени во казненото право, такви какви што сега имавме, внесовме од 10 до 15 нови инкриминации во казненото законодавство т.е. нови кривични дела. И новите што ги внесовме, како трговија со луѓе, компјутерски криминалитет, перење пари, корупција, повторно го преиспитуваме, без претходно да го видиме она што го направивме во текот на 2004 г., дали како решенија се добри или не", оценува професорот Арнаудовски.

"НИКНУВА ЛИ НОВО КАЗНЕНО ПРАВО ИЛИ ЦВЕЌЕ ЗА КРИМИНАЛНО МИРИСАЊЕ?"

"Некои изјави на претседателот на СС ме изненадуваат. Неговата изјава дека судиите можат да бидат членови на одредена партија беше повод да се критикува. Тој смета дека така може да биде. А, сите меѓународни документи потенцираат - забрането е судиите и кандидатите да се занимаваат со политика. Второ, тој го покренува прашањето за непотизмот, а претседателот на СС рече дека не е важно дали мајката и синот истовремено се судии, важно е тие да се чесни луѓе и совесно да си ја извршуваат функцијата. Од друга страна, пак, меѓународните правила го забрануваат непотизмот. Но, по сè изгледа, кај нас непотизмот стана составен дел од судскиот систем. Па, има случај каде мајката е судија, синот е адвокат, а сестрата нотар. И сите се вмешани во ист судски предмет. Тоа не може да биде, оттука се и проблемите кои ги лоциравме. Значи, нашето судство треба да биде независно и самостојно", истакнува Арнаудовски.

ПАРОЛИ И ЗБОРОВИ

"Доколку ги прашате луѓето во полицијата, во судството, во обвинителството, што е организиран криминалитет, што е економски криминалитет, тие не ќе можат да ви одговорат. Зошто? Ние создадовме соодветна организација во полицијата, во јавното обвинителство и во судот. Но, овие три органи не успеаја да дојдат до тоа да создадеме заедничка дефиниција за двата главни проблема во Македонија - што е организиран криминалитет и кој ќе го гони, и второ, што е економски криминалитет и како ќе го откриваме. Додека не ги решиме овие проблеми ние не можеме да очекуваме дека ќе водиме успешна борба, а новата организација во правосудството ќе даде резултати. Сега ова што се прави е пов-

торно да ги преиспитуваме инкриминациите за софистицираните видови криминалитет, но без претходни истражувања што е тоа и што нам тоа ни се случува. Еве, трговија со оружје, ние толку случаи откривме, а сепак тој криминалитет не можеме да го спречиме. Зошто? Кој е главен во тој криминалитет? Зошто не можеме да го спречиме? Или зошто не можеме да го решиме проблемот со корупција?", коментира експертот.

Ние постојано слушаме информации за Комисијата за борба против корупцијата, која говори дека имаме организирани облици на коруптивен криминалитет, и дека таа постојано поднесува и од јавното обвинителство бара да покрене постапки.

"Го поставувам круцијалното прашање, каков орган е Комисијата? Истражен. Не! Таа е политички орган. Орган на Собранието. Ако тие не се пре-

ориентираат, оние кои се сметаат за вршители на тој вид криминалитет и политички не се дискредитираат, да се исфрлат од функцијата, нема борба против корупцијата. Тогаш ќе живее паролата која претходно ја пуштивме - нема политичка волја за борба против криминалитетот. А, кој ја создава политичката волја? Па, политичката волја е изразена во законот", објаснува професорот Арнаудовски.

ТЕХНИКАТА Е ИДЕАЛНА

"Јас бев во групата која го правеше Законот за специјални истражни мерки, и тогаш главна грижа ни беше тоа кога него ќе го дадеме за употреба во полицијата тој да не смее да се злоупотребува, бидејќи имавме такви примери на масовно следење, па затоа тој Закон свесно не треба да се злоупотребува. За мене главен проблем е организацијата на полицијата, односно оние кои сакаат и треба да го применуваат Законот - дали тие лица ќе се професионалци и чесни луѓе. Што се однесува до советничката на претседателот на Владата, која сака да примени нови мерки, треба да се знае дека тоа со себе носи големи опасности. Имено, техниката е идеална, неа можат да ја применуваат поединци, а не институции. Своевремено, кога бев министер за внатрешни работи, исто така, имавме прислушувања, и министерот лично одобруваше дали ќе има прислушување и материјалот го добиваше лично тој. Тогаш тој правеше распоред кој што ќе прави, како ќе се обезбеди заштита од манипулација итн. Министерот имаше доверба, па тој ја претставуваше институцијата. Но, доколку институцијата не се штити сама

"Кривичното дело противправно стекнување и прикривање имот, кој се однесува на функционерите кои несразмерно ќе го зголемат својот имот додека се на функцијата која ја извршуваат, сериозно се третира во работната група. На тој план работната група успеа да го формулира кривичното дело, но притоа водејќи сметка да не се наруши принципот презумција на невиност, како и товарот на докажување", потенцира Ристевски.

СВОНКО РИСТЕВСКИ, ПРЕТСТАВНИК НА ОБВИНИТЕЛСТВОТО, ЧЛЕН НА РАБОТНАТА ГРУПА ЗАДОЛЖЕНА ЗА ИЗМЕНЕТЕ ВО КРИВИЧНИОТ ЗАКОНИК

себе, опасноста е многу голема. Во овој случај, експертката сака да отвори нов простор за масовна примена, без надлежност и контрола на судот, а оттаму е и опасноста за правата и за слободите на човекот. Тој ќе нема заштита. Има ли пострашно од тоа да ви влезат дома и да ве слушаат со кого разговарате, или што правите со жената и со децата. Значи, зборувам за повреда на приватноста на човекот. Тоа не смее да се дозволи. Моите колеги од Правниот факултет апсолутно се во право што се спротивставија на концептот", вели Арнаудовски.

Мора ли целиот Закон да се менува?

"Ние почнавме нашиот Кривичен законик да го викаме казнено право и тоа е добро, затоа што Кривичниот законик треба да стане кодекс во кој ќе се вклучат сите казни дела. Значи, имаме два вида казни дела, прекршочни и кривични дела. Прекршочните ги внесовме во Кривичниот законик, но не создадовме единствен кодекс за употреба. Ова може да се забележи низ следниов пример, во царинските закони имаме потешки парични казни глоба од прекршочните кои ги имаме во Кривичниот законик. Тој систем мора да се измени и да биде и единствен за да може кривичното или казната да најде функција во сузбивањето на криминалитетот. На пример, земете го т.н. Закон за хигиена, во него се воведува алтернативна мерка, општествено корисна работа. Кој неа ќе ја извршува? Кој ќе ја применува таа мерка? Тоа не е

систем за извршување таа мерка да излезе од политиката, туку таа многу влегува во казненото законодавство. На тој начин ова се јавува во улога на сопирачка во системот за да се изгради до крај. Казненото законодавство мора да создава сигурност во системот, тоа не смее да се менува, кога ќе се создаде треба да трае со години", оценува Арнаудовски.

Неговиот колега, Свонко Ристевски, од Основното јавно обвинителство во Скопје, кој е член на работната група која работи на измените на Кривичниот законик, ги пренесува последните информации во врска со оваа тема.

"Проблемите кои настанаа во општеството го следат и криминалот и истиот се појавува во различни облици, дури и во посурови форми. Затоа работната група бараше заострување на казните. Тоа значи дека се појави неопходност казните за одредени кривични дела да се зголемат. Тука станува збор за последните кривични дела т.е. за сексуалните кривични дела, педофилијата, каде се вклучени малолетни лица итн. Предлозите на работната група за зголемување на казните беа прифатени. Групата се занимаваше и со кривичната одговорност на правните лица. Кривичната одговорност на прав-

ните лица, иако претходно е воведена во нашиот Кривичен законик, сепак нејзиното имплементирање одеше погрешно. Тешко се процесуираа кривичните пријави, така што доаѓаше до ситуации тие да бидат поднесувани, а притоа да има мал број обвиненија и уште помалку пресуди за одговорност на правните лица. Сметам дека со измените кои се направија се оди чекор напред во оваа област", констатира членот на работната група, Свонко Ристевски.

Во однос на специјалните истражни мерки, кои се регулираат со Законот за кривична постапка во Министерството е формирана посебна група, која работи на измените на Законот.

"Во Законот за кривична постапка, во неговата финална верзија ќе има една новина - истрагата од страна на истражните судии ќе премине во обвинителството. Тоа е сериозна работа, сериозен исчекор, кој е неопходен, затоа што со ваквиот начин ќе добиеме поефикасно постапување и поголем ефект во борбата против криминалот. За таа цел сметам дека обвинителството ќе може да одговори, но тука треба да се исполнат некои услови - материјални, финансиски, просторни, човечки итн.", вели Ристевски.

ИСПРАТИ СМС КУПИ ГО ВИСТИНСКИОТ ПОДАРОК

1. На 075 14 14 42 испрати СМС со содржина*: **POD 075XXXXXX** каде што XXXXXX е бројот на твојата сакана личност.

2. Таа ќе добие анонимна порака со прашање - што би сакала да добие за подарок.

3. Почекај го нејзиниот одговор, а потоа „изненади“ ја со вистинскиот подарок!

СМС ПОДАРОК услугата чини 20 ДЕН. + 18% ДДВ
*со празно место, како во примерот

ИСПРАТИ СМС НА 075 14 14 42
20 ДЕН. + 18% ДДВ

СОНОВНИК

За толкување на твојот сон испрати СМС порака со следната содржина*: **SON** помн
Толкувањето го добиваш веднаш.

*со празно место како во примерот